

URBANE FUNKCIJE

Stanovanje

Rad (produkcija)

Rekreacija

Saobraćaj

Centralne funkcije

Urbane funkcije

- Da bi smanjio kaos industrijskog grada, Le Korbizije je predložio da se deluje posredstvom četiri prostorne funkcije:

- **stanovanje,**

- **rad,**

- **rekreacija i**

- **saobraćaj.**

- politika, komunikacije, razmena unutar grada i među gradovima, kultura....

urbane funkcije = proces

Urbane funkcije

- Gradske funkcije mogu se posmatrati sa dva stanovišta:
- kao **stvaralačka, organizaciona aktivnost** stanovništva,
- kao **korišćenje** tih stvaralačkih aktivnosti za lične i zajedničke potrebe

Urbane funkcije

- Aktivnosti se svode na sledeće osnovne kategorije funkcija:

1. **Stanovanje** u svim pojavnim vidovima angažovanog i organizovanog prostora;
2. **Rad** (produkcija) kao delovanje u društvenom vidu kroz sve pojavne oblike u prostoru - kroz proizvodne delatnosti;
3. **Rekreacija** kao kompleks psiho-fizičke regeneracije ljudi.

Urbane funkcije

- Integrišuće funkcije:

4. Saobraćaj kao veoma veliki broj vrsta kretanja u prostoru, savlađivanje njegovih fizičkih dimenzija i funkcionalnog povezivanja svih osnovnih funkcija;

Usluge kao posebno integrisane kategorije delovanja kojim se opslužuju osnovne funkcije u prostoru.

5. Centralne funkcije kao mesta najintenzivnijih događanja u gradu.

Ključni akteri su:

- ▶ Država - političari
(organi vlasti i upravljanja na raznim nivoima)
 - putem različitih mehanizama upravljanja - urbanističkog planiranja, zoniranja, regulative/zakonodavstva
- ▶ Privatni investitori
- ▶ Stručnjaci

- ▶ Nevladine grupe i organizacije
- ▶ Različite interesne grupe i organizacije
- ▶ Pojedinci

Prostorni odnosi izmedju aktivnosti/funkcija

- ▶ **Kompaktibilne aktivnosti**
 - stanovanje i rekreacija
 - stanovanje i usluge / snabdevanje
 - stanovanje i obrazovanje
 - **rad i saobraćaj**
 - ...
- ▶ **Nekompaktibilne aktivnosti**
 - rad (industrija) i stanovanje
 - rad (industrija) i obrazovanje
 - ...

URBANA FUNKCIJA STANOVANJE

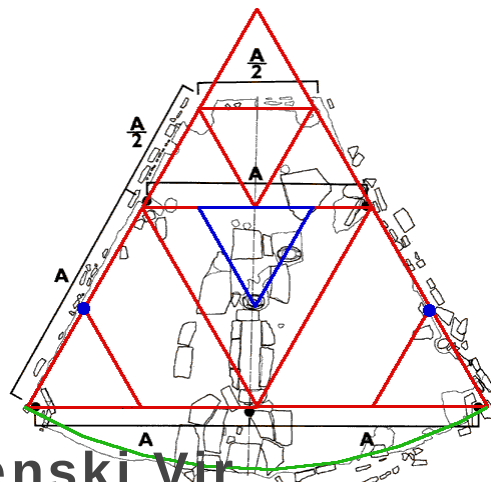
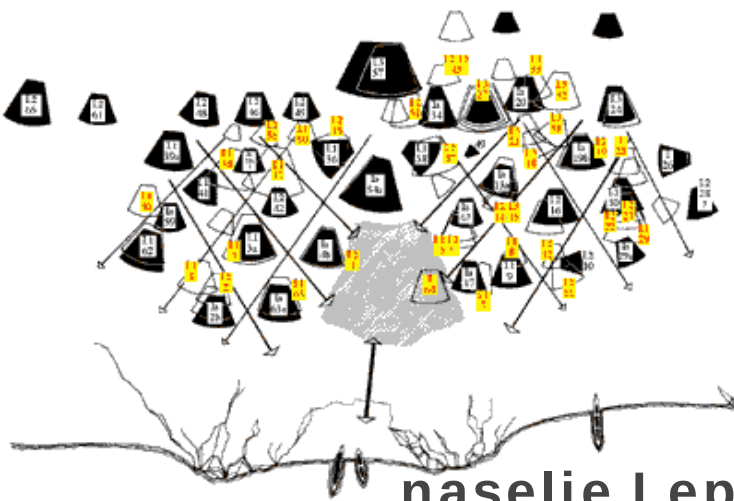
Stanovanje

- **Stanovanje** je najstarija i, kroz sve istorijske periode, najzastupljenija funkcija u ljudskim naseljima, bez obzira na veličinu i tip.
- Savremeni stambeni objekti (kuće) i stanovanje kao funkcija su na “produžetku” istorijske linije vezane za **iskonsku čovekovu potrebu za skloništem**, iako danas stanovanje podrazumeva **mного složenije situacije**.

Stanovanje

- Prva skloništa koje je čovek napravio podrazumevala su jednostavne konstrukcije od drveta, a zatim sve složenije strukture koje je bilo moguće izgraditi uz pomoć dostupnog oruđa za rad (napravljenih najpre od kamena, a zatim i od metala).
- Ovo je omogućilo i korišćenje drugih materijala, osim drveta, za izgradnju skloništa: kamena, zemlje, a zatim i elemenata napravljenih od zemlje (prva “opeka” pravljena od zemlje i sušena na suncu). Nakon toga počela je izgradnja sve kompleksnijih kuća.
- Arhetipska koliba – prvobitni graditeljski oblik čiji su elementi stubovi,

naselje Lepenski Vir

KULTURA LEPENSKOG VIRA

(7000-5500
godina pre
n.e.)

Svojstva stanovanja

Urbanistička svojstva stanovanja

Prostorni kontekst stanovanja

Arhitektonska svojstva stanovanja

Arhitektonski sklop stanova, stambenih zgrada i kompleksa

Stanovi mogu imati slična arhitektonska svojstva a da se bitno razlikuju po svojim urbanističkim svojstvima

Važnija urbanistička svojstva:

- povoljna i ekonomična gustina naseljenosti
- pravilna orijentacija i insolacija stanova i zgrada
- povoljan položaj zgrada u odnosu na ostale sadržaje, posebno saobraćaj i slobodne površine ...

STANOVANJE – **Višedimenzionalna, složena** urbana funkcija

Javlja se kao gradska funkcija, što znači da **KORESPONDIRA SA OSTALIM FUNKCIJAMA** na svim prostorno-funkcionalnim nivoima

Ima veoma **SLOŽENU UNUTRAŠNJU STRUKTURU**, koja proizilazi iz prisustva više elemenata različitih karakteristika, oblika i tokova razvoja

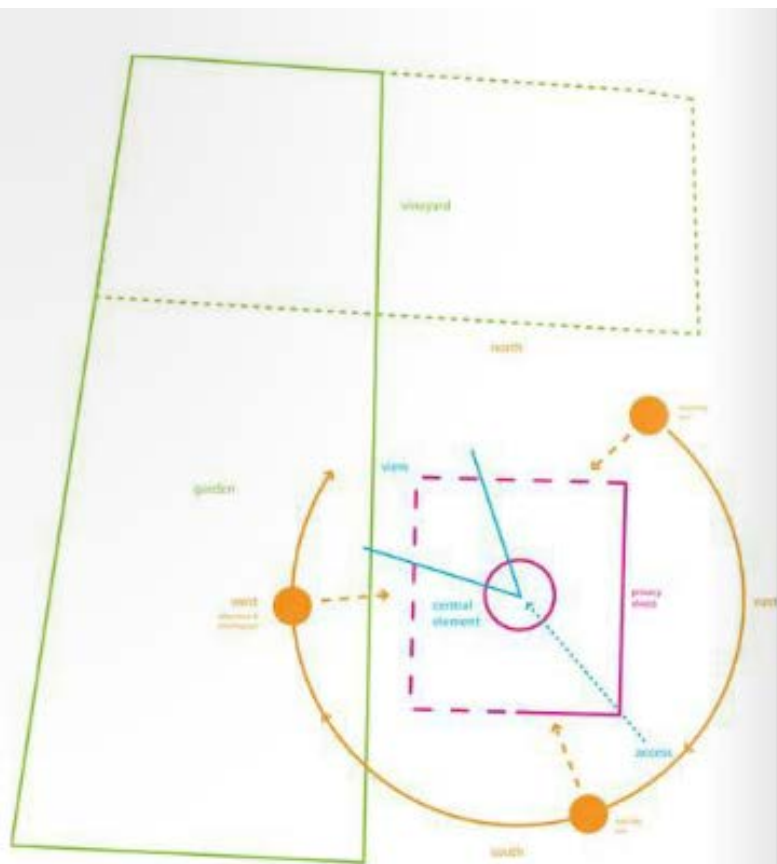
RAZNOVRSNOST OBLIKA I VIDOVA STANOVANJA, njihov stalni razvoj i menjanje

STANOVANJE – izbor lokacije

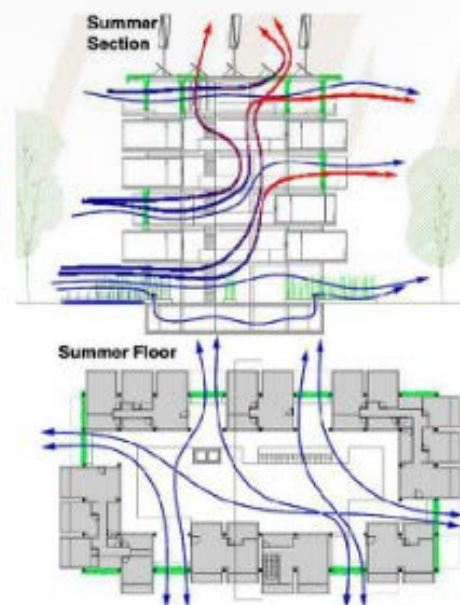
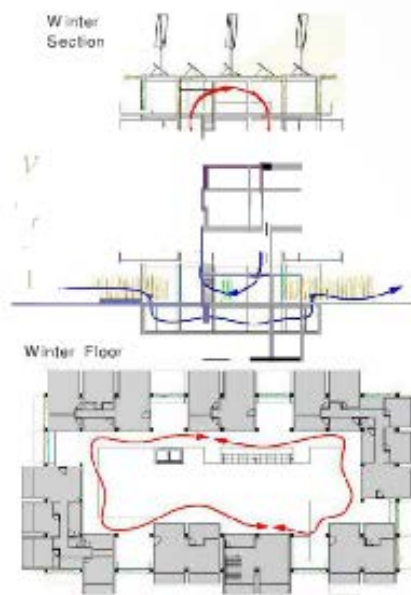
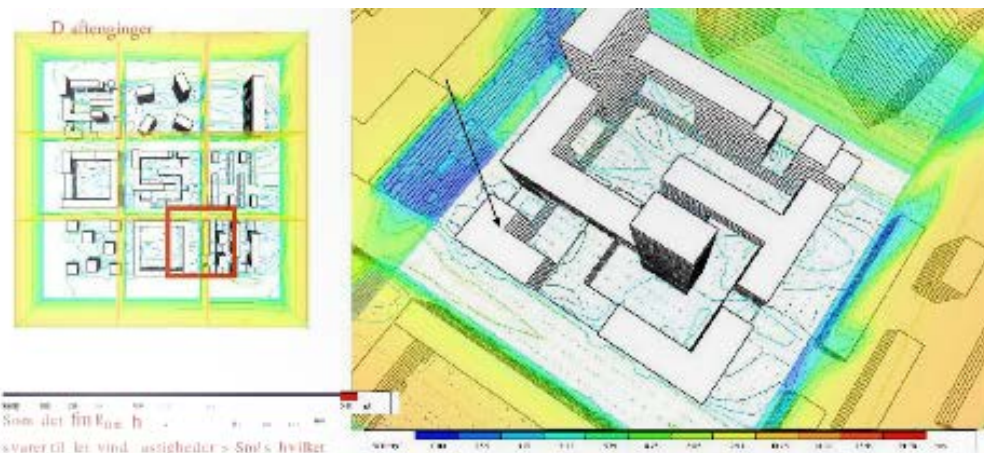
- ▶ ZDRAVI USLOVI PRIRODNE SREDINE
- ▶ BLAGO NAGNUTI TERENI JUŽNE ORIJENTACIJE
- ▶ BLIZINA VODENIH POVRŠINA I TOKOVA
- ▶ POLOŽAJ U BLIZINI ZELENIH I REKREATIVNIH POVRŠINA
- ▶ DOBRA SAOBRAĆAJNA POVEZANOST
- ▶ BLIZINA CENTRA GRADA
- ▶ POVOLJAN POLOŽAJ PREMA INDUSTRIJSKOJ ZONI
- ▶ ZDRAVI USLOVI ZA MIRAN PORODIČAN ŽIVOT I SOCIJALNE KONTAKTE

Stanovanje zauzima oko 70% gradske teritorije

Stanovanje – prirodni uslovi

Osunčanje i zelene površine na privatnoj parceli

Urbanistički tretman stanovanja– generalne potrebe, uslovi i parametri

OPTIMALNA GUSTINA NASELJENOSTI

od 80 do 150 st/ha neto (max 250st/ha)
za individualno stanovanje

od 250 do 350 st/ha neto (max 550 st/ha) za višespratno
stanovanje

**OBEZBEDITI POVOLJNU ORIJENTACIJU I RASTOJANJE
IZMEĐU OBJEKATA - MAKSIMALNU I POGODNU INSOLACIJU
OBEZBEDITI PROVETRAVANJE SVIH SLOBODNIH PROSTORA
OBEZBEDITI ZAŠTITU OD BUKE , PRAŠINE, GASOVA
OBEZBEDITI DOVOLJNO ZELENIH POVRŠINA
OBEZBEDITI ZADOVOLJAVAJUĆI STEPEN PRIVATNOSTI I
BEZBEDNOSTI STANOVANJA
OBEZBEDITI DOVOLJAN BROJ PARKING MESTA**

Osnovna podela stanovanja:

1.Porodično (individualno) – manji broj stambenih jedinica u istom objektu (prema Pravilniku koji se primenjuje za lokalne zajednice, porodični stambeni objekti su objekti za stanovanje sa najviše 4 stambene jedinice)

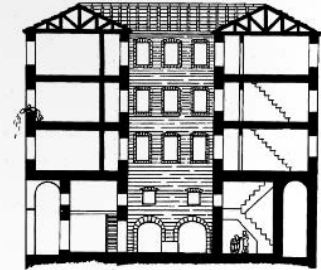
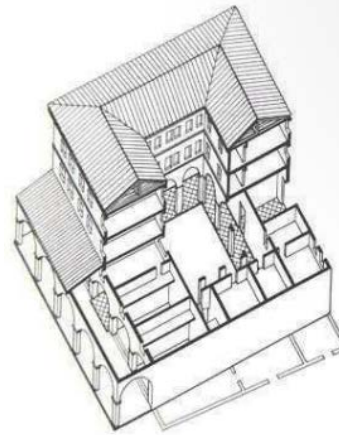
2.Višeporodično (kolektivno) – veći broj stambenih jedinica u istom objektu. Objekti porodičnog stanovanja se najčešće nalaze na privatnim parcelama, dok su višeporodične zgrade najčešće locirane na parcelama u zajedničkom ili javnom vlasništvu. Postoje izuzeci, te se tako porodične kuće mogu naći i na zajedničkim parcelama i sl.

Stanovanje – Prikaz istorije stanovanja

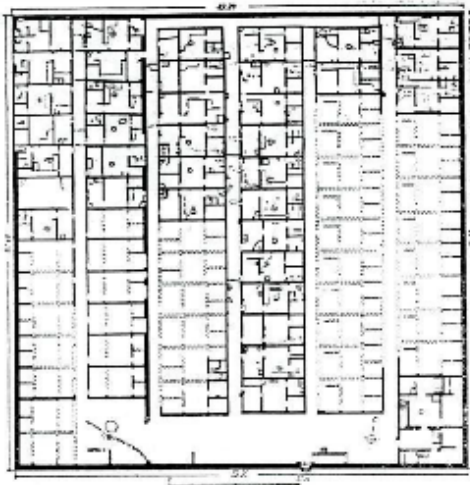
Villa Poppaea u Pompeji

Prvi objekti višeporodičnog stanovanja u antičkom Rimu

Stari Egipat – Naselja čija je isključiva funkcija STANOVANJE

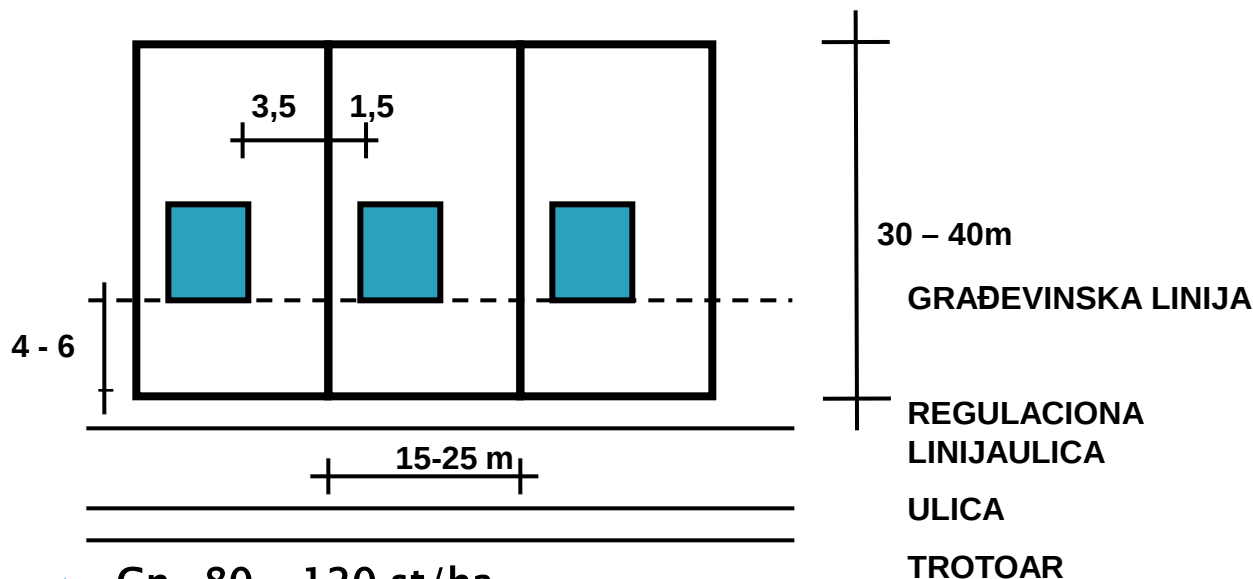
Naselje zanatlija u blizini Ahetatona sa tipskim kućama jednakih dimenzija

Porodično stanovanje – Podela na podtipove

Obe osnovne kategorije imaju svoje **podtipove**, pa tako porodična kuća može biti:

- **Slobodnostojeća kuća**
- **Dvojna kuća**
- **Kuća u nizu**
- **Atrijumska kuća**
- **Terasasta kuća**
- Kod svih navedenih tipova, **ključno je važan odnos** prema parceli i okružujućem neizgrađenom prostoru, kao i odnos prema okolnim objektima.

Slobodnostojeća kuća

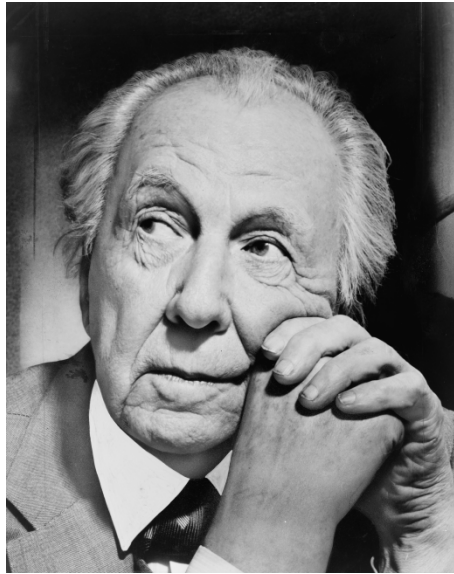

- ▶ $G_n = 80 - 120$ st/ha
 - ▶ Površina parcele 450 - 1000 m²
 - ▶ Spratnost zgrada P+1 do P+1+Pk
 - ▶ Min dimenzija parcele 14/25m (za zgradu P+1)
 - ▶ Optimalna dimenzija parcele 15/30m
-
- ▶ U odnosu na ostale tipove zgrada pružaju maksimalni stepen privatnosti i bezbednosti

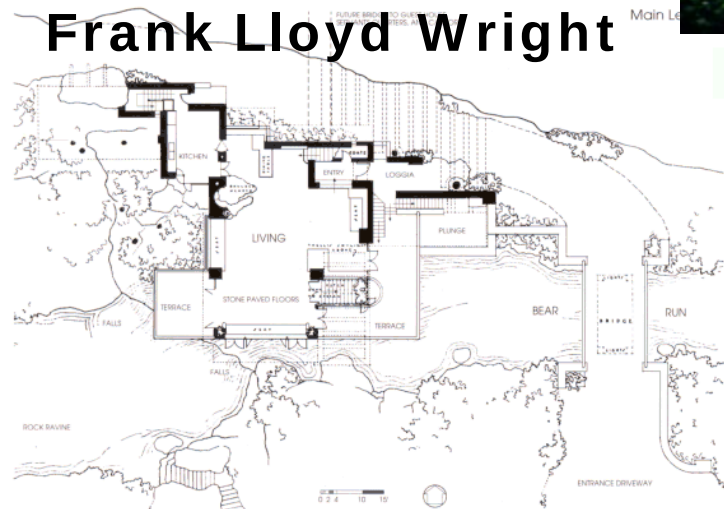
Načini postavljanja i grupisanja individualnih zgrada u odnosu na ulicu

Slobodnostojeća kuća

Frank Lloyd Wright

Rajtova kuća na vodopadu

Slobodnostojeća kuća u tradicionalnom stilu

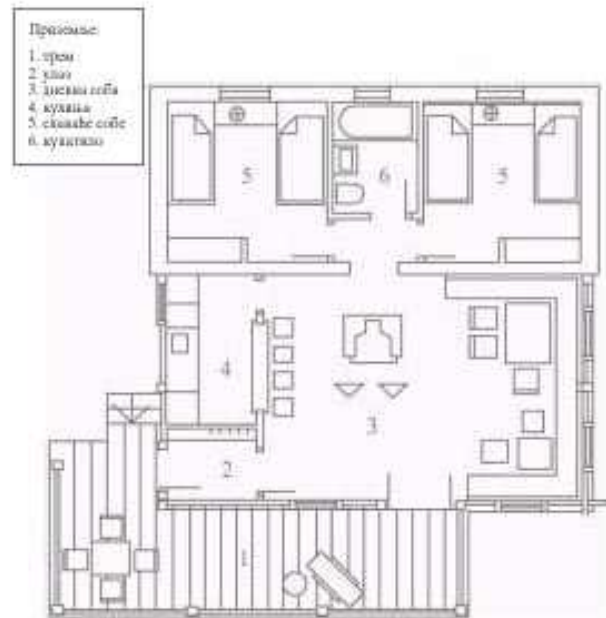
arh **BOŽA PETROVIĆ**

 A01 ДОЊА ГОРЕВНИЦА

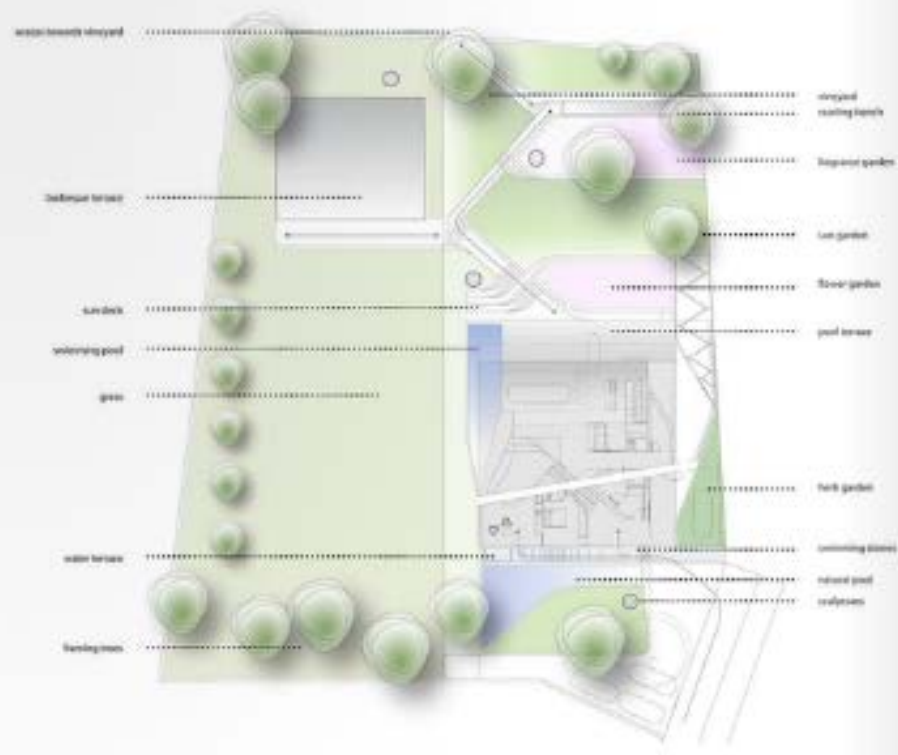
Kuća je podignuta u selu Doња Gorevница kod Čacka. Projektovana je 1969. godine, a izgrađena naredne. Prva je od objekata koji sadrže elemente nasleđa i daju želju da se u projektovanju vezem za njeга. Vlasnik, коме сва хвала, прихватио је ту моју жељу а објекат је потврдио очекивање да се савремени функционални простори могу остварити уз транспоновање архитектонских вредности претходних времена. То је био значајан тренутак за мој ве баш велики опус чија величина, као што је знао, није у зависности само од мене.

Kuća se sastoji od две спаваће собе, купатила, кухиње, дневног боравака и трема. Градили су је месни мајстори уз пуно разумевање за моја настојања, чиме су и сами успешно допринели остварењу мојих тежњи.

Slobodnostojeća kuća

UNStudio: Štuttgart, Nemačka 2012.

Slobodnostojeća kuća

DOBRE STRANE

- SVE SPOLJNE STRANE OBJEKTA SU SLOBODNE (OSUNČAVANJE I VIZURE)
- BOLJE PROVETRAVANJE
- PARCELE SE MOGU OGRAĐIVATI
- DOBRA I INTIMNIJA VEZA SA VRTOM I PREDVRTOM
- PREDSTAVLJA ODREĐENU ARHITEKTONSKU CELINU

LOŠE STRANE

- POVEĆANO HLAĐENJE I GREJANJE
- SKUPLJA IZGRADNJA I ODRŽAVANJE
- POVEĆAVANJE NASELJENE TERITORIJE
- DUŽE SAOBRAĆAJNICE I OSTALA INFRASTRUKTURA

Dvojna kuća

Kuća Zafiro,
Francisko del Kora i del Kampo

Dvojne kuće nastaju spajanjem dve jedinice po celoj dubini objekta ili delimično. Ekonomičnije su od individualnih, zbog zajedničkog korišćenja instalacionih mreža, a širina parcele za ovu vrstu objekata kreće se od 12-15m. Položaj bašte može biti različit.

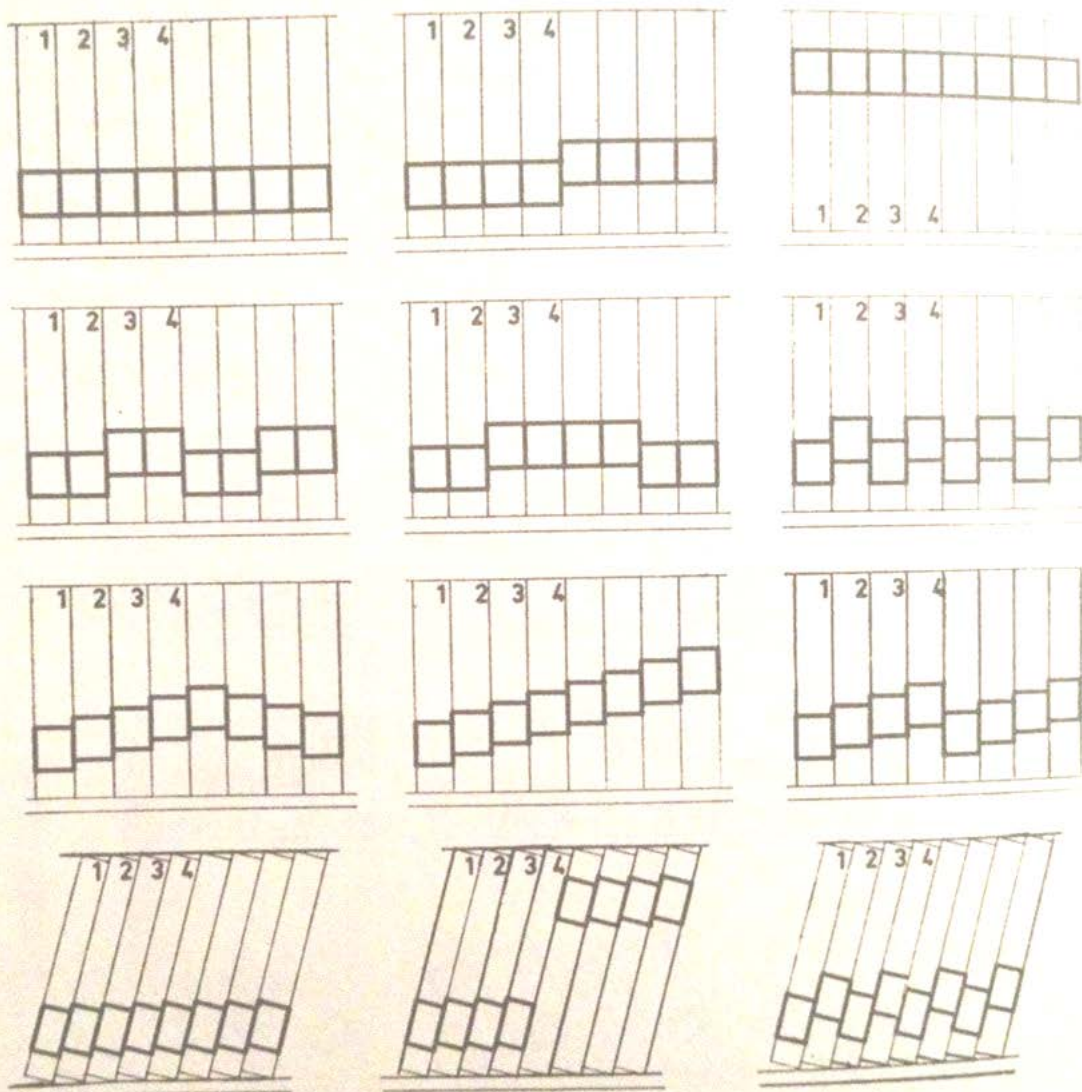
Atrijumska kuća

Fran Silvestre Arquitectos, Valensija, 2012.

Ova vrsta kuće obezbeđuje privatni otvoreni prostor- atrijum, prema kome su orijentisani svi sadržaji objekta. Način grupisanja je poznat kao "tepih sistem" i omogućava velike gustine. Najčešće se primenjuju prizemni objekti za ovaj tip gradnje.

Porodično stanovanje: **Kuća u nizu**

Širina parcele za ovaj tip je od 5-8m, pa se na relativno malim parcelama postiže veća gustina naseljenosti i ekonomičnija gradnja. Predbašta je povezana sa uličnim zelenilom, a preko prizemnog dela objekta se ostvaruje kontakt sa baštom. Obično se kod ovog tipa u začelju bašte formira staza za ekonomski prilaz, širine oko 1.5 m.

Položaj zgrada u nizu na posebnim gradilištima.

Kuće u nizu- Bežanijska kosa

Kuće u nizu- Višnjička banja

Arhitekta Ljiljana i Dragoljub Bakić

Terasaste kuće

Alvar Alto- Kauttua, Finska

Primenjuju se kod terena u nagibu, a stambene jedinice poseduju sopstveni ulaz i imaju **pripadajući** otvoreni prostor, sveden na krovnu terasu stambene jedinice ispod. Jedinice su uglavnom jednoetažne, mada postoje i primeri da su projektovane u dva ili više nivoa.

Višeporodično stanovanje – koncept XIX veka

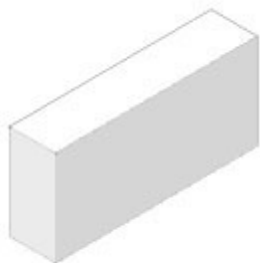
Usled nedostatka slobodnog prostora za gradsku stambenu izgradnju i naglog porasta vrednosti zemljišta, započela je **vertikalna izgradnja** stambenih objekata po koncepcijama XIX veka.

Izgradnjom u visinu **postiže se povećanje** gustine **nastanjenosti, ekonomičnost u iskorišćavanju** gradskih komunalnih **uređaja** i stvaranje slobodnih zelenih površina namenjenih rekreaciji i odmoru.

Višeporodično KOLEKTIVNO stanovanje-

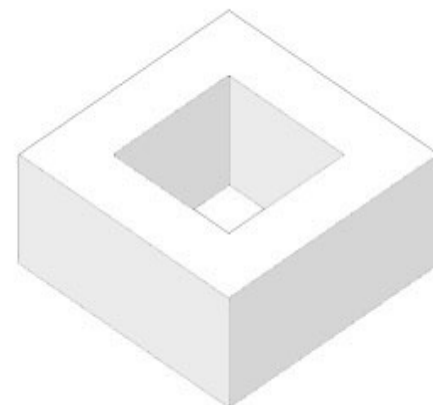
TIPOLOGIJA

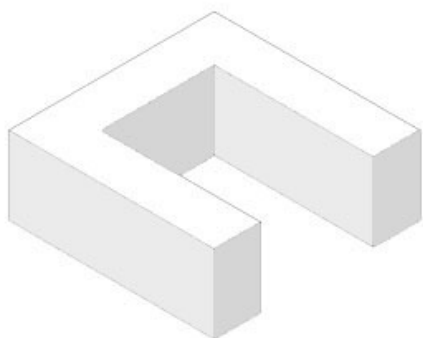
lamela

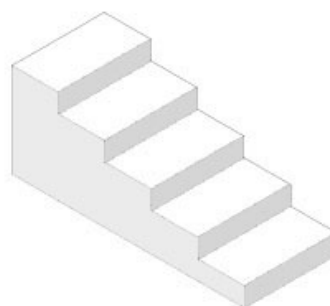
kula

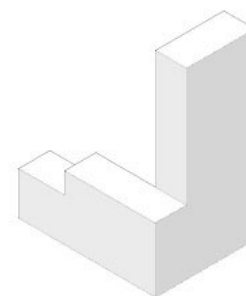
blok

poluotvoreni blok

terasasti tip

složeni

STAMBENE LAMELE

**Novi Beograd, 30. blok
arh Uroš Martinović**

STAMBENE KULE - SOLITERI

Novi Beograd, 23. blok

**Arhitekta - Aleksandar Stjepanović,
Božidar Janković i Branislav Karadžić**

TERASASTI OBJEKTI - Blok 61

arhitekta Milenija i Darko Marušić i Milan Miodragović

ZATVORENI BLOKOV I U BARCELONI

POLUOTVORENI BLOK

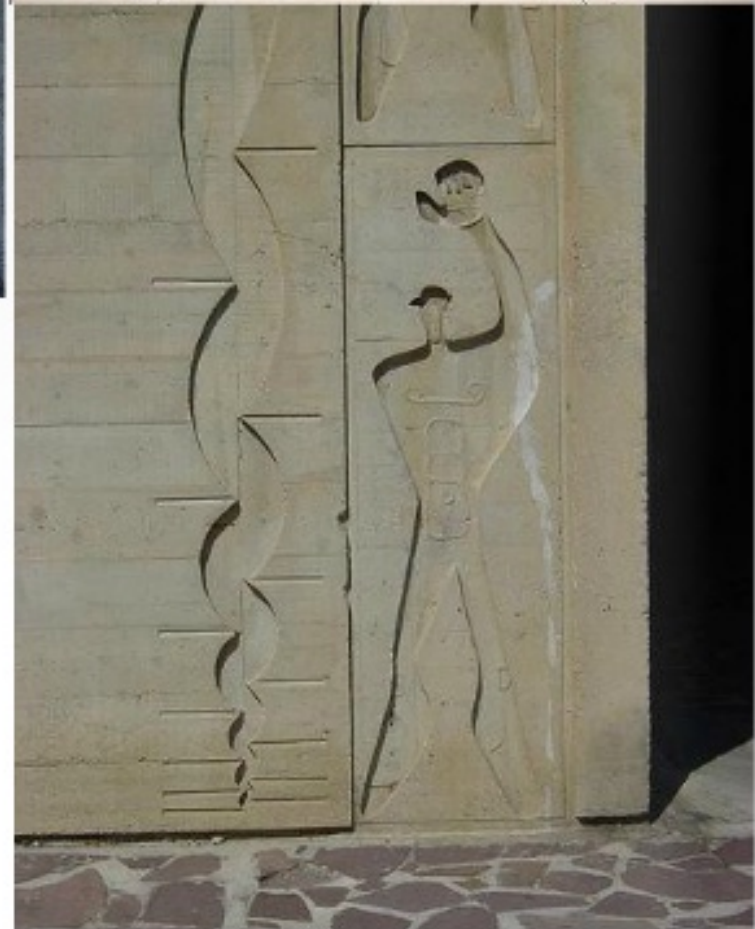
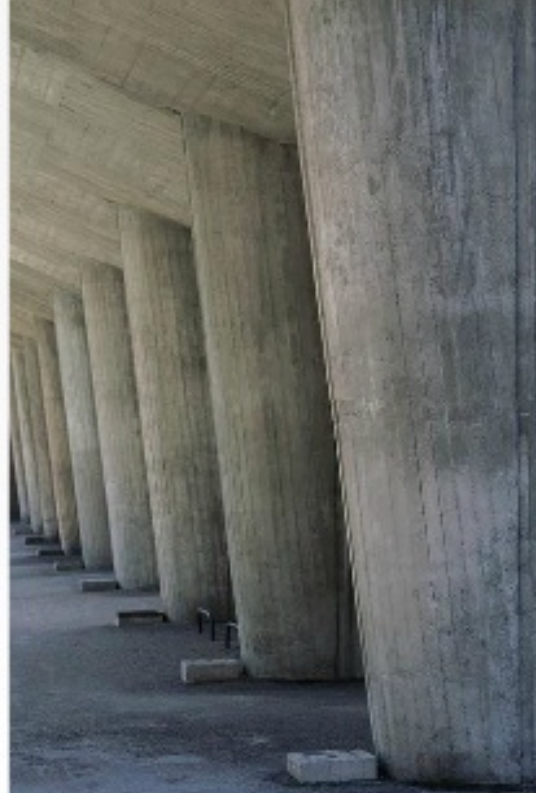
“POTKOVICA” Novi Beograd

Kuća je mašina za stanovanje.

Marsejski blok je projektovan nakon II svetskog rata, za ljude koji su ostali bez svojih kuća. Na njemu Le Korbizije primenjuje principe urbanističkog projektovnja i **uvodi grad u objekat.**

Marsejski blok Le Korbizjea, 1947-1952

Kuća zajedničkog življenja – u jednom objektu sa 337 stanova za oko 1600 stanovnika objedine stambene funkcije i 26 različitih nestambenih sadržaja (vrtić, trgovina, poslovanje, prostori za rekreaciju).

Roehampton, London

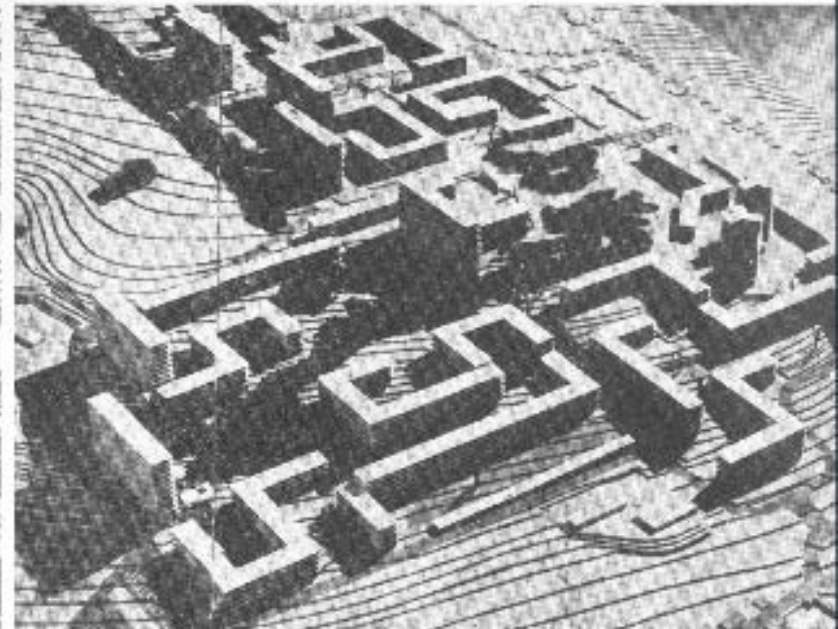
Frankfurt

Kolektivno
stanovanje u
grupisanim
objektima.
Slobodan prostor se
koristi za rekreaciju
i parkiranje vozila

Primeri stambenih naselja

Osaka

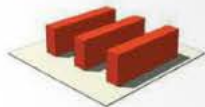
Le Man

Gustina stanovanja

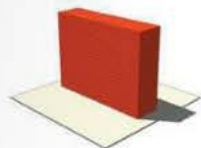
- Gustine stanovanja se izražavaju se najčešće brojem stanovnika po nekoj površini (po hektaru ili km²) ili brojem stanova po nekoj površini.
- Gustine stanovanja su danas veoma aktuelna tema u planiranju naselja u celini, a naročito stanovanja. Gustine mogu biti male, srednje i velike, a povezane su sa tipologijom stanovanja i organizacijom objekata na parceli.

Urban Typologies

1. Slab

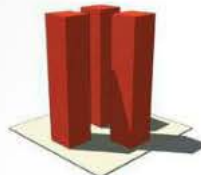
5. Super block

2. Urban villas

6. Grouped highrise

3. Urban block

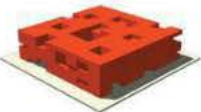
7. Conglomerate

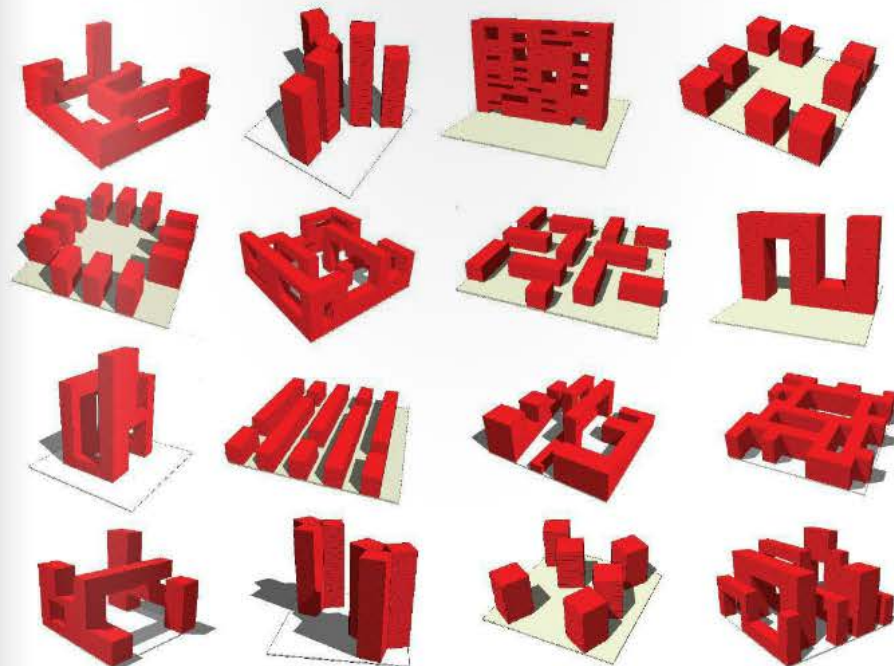
4. Barcode

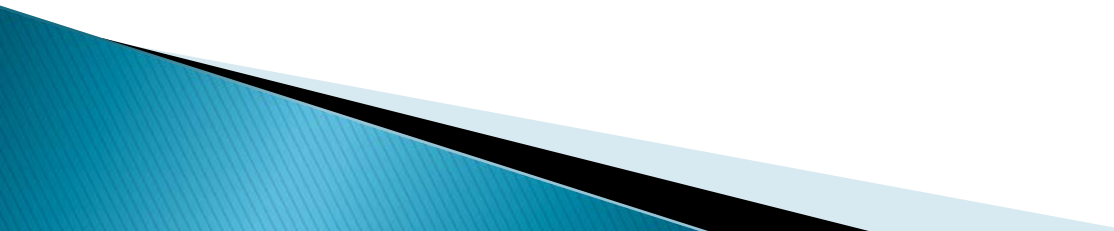
6. Kasbah

Višeporodično stanovanje različitih gustina

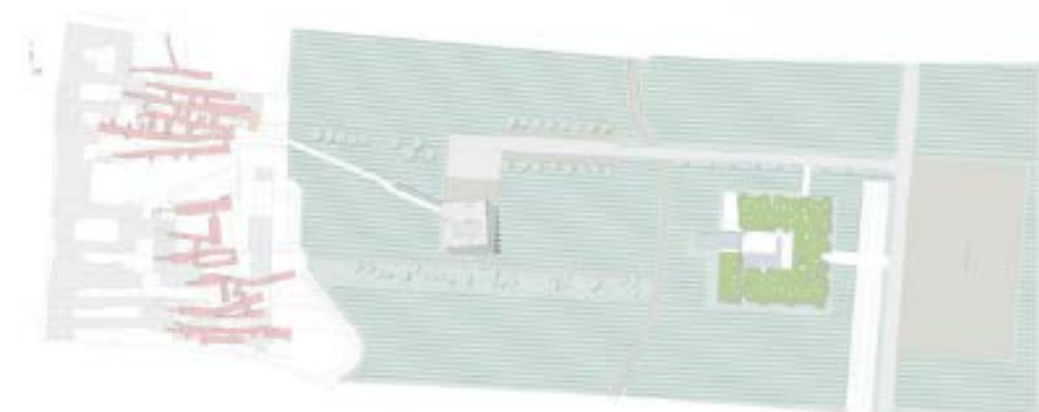
SPECIFIČNI OBLICI STANOVANJA

- **Studentski domovi**
 - **Starački domovi**
 - **Hoteli**
 - **Letnjikovci i vikend kuće**
-

Specifični oblici stanovanja

Loisium hotel, Austrija

Arh. Stiven Hol, 2001-2005

Specifični oblici stanovanja

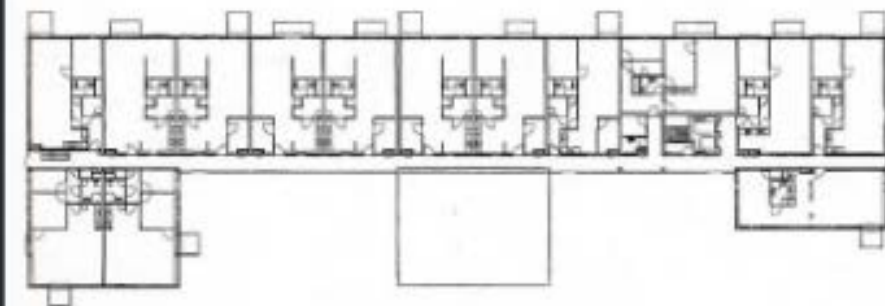
Studentski dom Pariz, 2011.

Arh. LAN Architecture

Specifični oblici stanovanja: Stanovanje za stare

WoZoCo, Amsterdam MVRDV, 1997.

Fifth floor plan / Quinto piano

Specifični oblici stanovanja

Letnjikovci i vikend kuće